

URBANISZTIKAI SZABÁLYZÁS JAVASLATOK

Kászonaltíz község részére, Hargita megyébe

A jelen szabályzás a megelőző falukép-felmérési és dokumentáló munkák következtetéseire alapoz, a tanulmányozott falvakban (Kászonaltíz község).

A javaslatok a meglévő hagyományos értékek megőrzésére vonatkoznak és az új épületek szabályzására, valamint a beavatkozásokra, hogy azok ne rontsák a faluképet, hanem éppen javításokat eredményezzenek.

Jelen tanulmány célja, hogy alapját képezze az elkövetkező urbanisztikai szabályzásoknak és terveknek (PUG, PUZ) a javasolt és tanulmányozott helyszínekre.

A) ZÓNÁK ÉS KATEGÓRIÁK

A.1. A terület behatárolása

A javasolt szabályzás Kászonaltíz község teljes belterületére vonatkozik (mind az öt hozzátartozó falura: Kászonaltíz, Kászonfeltíz, Kászonimpér, Kászonjakabfalva és Kászonújfalva), amint az Általános és Zonális Rendezési Tervben foglalva van.

A falu utólagos fejlődésekor, minden esetben zonális tervek (PUZ) kerülnek kidolgozásra, a hagyományos utcaszerkezet alkalmazásával.

A szabályzások nem vonatkoznak a PUG által meghatározott ipari létesítmények területére.

A falu központja különleges zónát képez, az itteni beavatkozások egyéni esetenként lesznek vizsgálva, általános alapul a jelenlegi szabályzás szolgál.

A műemlékekre és környezetükre ugyanakkor érvényesek a vonatkozó hivatalos szabályzások.

A.2. Faluhatár

A kidolgozott szabályzási tervek figyelembe kell vegyék a falu hagyományos határát, a rendezett falukép megőrzése érdekében.

Tilos a kültelekre való építkezés, kivéve egyes gazdasági funkciókat, ideiglenes jelleggel, alapozás nélkül, fa szerkezettel, max. 40 m² felülettel.

Megengedett a különálló parcellák létesítése, a beltelek egységes határán kívül, csakis lakó funkciók számára, a meglévők mintájára.

A.3. Utcakép

Az utcaszerkezet védelme és a falukép megőrzése elsődleges kérdés, és a jelenlegi szabályzások fő célját képezi.

A szabályzások a település minden utcájára érvényesek, beleértve az utólag létesítetteket is. Megjelölésre kerültek kiemelten értékes utcaképek, amelyek az utcák hagyományos képét meghatározzák. Ezen szakaszokat felettlőbb szükséges védeni.

A.4. Épület kategóriák

A dokumentáló munka keretében meghatározásra került több épület-kategória. Figyelembe lett véve az épületek kora és az építészeti értéke. Minden lakóépület besorolásra került valamely kategóriába.

Az "A" kategória a legrégebb lakóházakat jelenti, amelyeket ~ <1860 előtt építettek, egyszerű alaprajzzal, általában két szobával, tornác nélkül, kis ablakkal, nyeregtetővel.

A "B" kategória a jellegzetes hagyományos kászonai házakat képviseli. Ezeket ~ 1860-1940 között építették, általában három szobával rendelkeznek, egyszerű vagy kiugró tornáccal, oromzatos tetővel, nagyobb ablakkal, T vagy + osztással.

A "C" kategória a ~ 1940-1980 között épített házakat foglalja magába, négyzethez közelítő alaprajzzal, III-ba osztott ablakokkal, sáttetővel, általában tornác nélkül. Ezek az épületek tömegükben és építészetiileg beilleszkednek a falu hagyományos szerkezetébe.

A "D" kategória a ~ >1980 után épült házakra vonatkozik, amelyeknek nagy tömegűek, sokszor emeletesek, nem megfelelő anyaghasználattal és színekkel, osztás nélküli vagy aránytalan ablakokkal. Ezek a házak megzavarják a faluképet.

Az "E" kategória a közfunkciókat működtető épületeket jelenti, amelyek nem sorolhatóak be az előző lakóház kategóriákba. Ugyanide sorolandóak a régen épült módosabb lakóházak is.

Az Új épületeket a "D" kategóriába kerülnek besorolásra, és érvényesek rájuk a hasonló házakra vonatkozó szabályzások.

A.5. Referencia épületek

A referencia épületek azokat a házakat jelentik, amelyek jellemzőek a helyi hagyományokra, és amelyek követendő példát jelentenek az épületek általános jellemzőit illetően. Kászon térsége számára (Kászonaltíz község), azok jelentik a referencia épületeket, amelyek "B" kategóriába soroltak, és eredeti formájukban megőrződtek, zavartalan kinézetűek. A felmérő munka során ezek az épületek *-al kerültek megjelölésre, és fel lettek sorolva, mint helyi védelemre javasoltak.

B) FUNKCIÓK ÉS HASZNÁLAT

B.1. Megengedett funkciók

- adminisztratív intézmények, banki, egészségügyi, kulturális és egyházi funkciók (főként a központ térségében)
- kereskedelmi egységek és szolgáltatások
- egyéni lakóházak
- lakófunkciókat kiegészítő szolgáltatások (csak az épület belsejében, hang-, kémiai- és vizuális szennyezéstől mentesen)
- kulturális funkciók (emlékház, néprajzi múzeum, stb.)
- turisztikai funkciók, közlekedési egységek
- gazdasági mellékfunkciók (állattartás, mezőgazdaság, raktározás)

B.2. Tiltott funkciók

- olyan tevékenységek, amelyek veszélyeztethetik az értékes épületeket
- termelési tevékenységek, kivéve a jelenleg meglévőket
- bármilyen szennyező tevékenység
- új épületek kereskedelmi és turisztikai céllal (amelyek nem illeszkednek be tömegükben és formailag a környezetükbe)
- garázsépületek nagy autók számára (kamionok, buszok, gazdasági gépek)
- benzinkutak
- bármilyen ideiglenes jellegű építmény - bódék is
- nagy méretű reklámpannók
- en-gros raktárak

C) ELHELYEZÉS, PARCELLÁZÁS

C.1. Parcellák jellemzői

- a parcellák jelenlegi méretei és formái megőrzésre kerülnek
- a parcellák összevonása csak 700 m²-nél kisebb telkek esetén megengedett

C.2. Utcafronthoz igazodás

- az épületek elhelyezése a referencia-épületek által meghatározott frontvonalhoz

igazodva történik, illetve a szomszédokhoz igazodva

- az épületek elhelyezése megengedett az utcafrontra igazítva, és max. 5 méterrel visszahúzva
- az utcától távolabb eső telkeken (szerves rendezésben) megengedett az épületek szabad elhelyezése a telken, figyelembe véve a szomszédságokat
- a melléképületeket mindig az utcafrontról visszahúzva kell elhelyezni

C.3. Udvertér elrendezés

- az udvarok elrendezése általában a hagyományos elrendezést követi
- a lakóépület az utca mellé kerül elhelyezésre, a fő homlokzatával délre tájolva
- a melléképületeket a telek oldalsó határán lehet elhelyezni, min. 5 méteres távolságra az főutcától
- a helyi védelemre javasolt gazdasági egységek udvarrendezését szigorú módon meg kell őrizni
- az újonnan létrehozott telkek berendezését PUZ tervben kell szabályozni

D) ÉPÜLETEK KIALAKÍTÁSA

A jelenlegi általános szabályok érvényesek a meglévő épületekre, módosítások és bővítések esetében, és az új épületekre egyaránt.

D.1. Megengedett magasságok

- az épületek megengedett magassága, és a jóváhagyható szintek száma egyetlen föld feletti szint
- kiegészítésként megengedett a manzárd
- az értékes hagyományos épületeknél (A és B típus) a manzárdozás csakis a padlás meglévő terében megengedett
- a manzárddal épülő új épületek esetében az eresz szintje max. 60 cm-el haladhatja meg a padlásfödém szintjét

D.2. Külső kinézet

- az új épületeknek építészeti illeszkedniük kell az utca általánosan jellemző képébe, első sorban a közeli referencia-épületek léptékének megfelelően
- egyszerű tetőformákat kell használni, a fő gerincvonallal párhuzamosan az utcával
- tilos az agresszív tetőablakok építése; tetszés szerint megengedett a tetősíkba helyezett ablak (lehetőleg nem az utca felé)
- megengedett az oromzatos sátoztető, a gerinc kontyolásával vagy az eresznél végigfutó szoknyával
- nem engedhető meg a padlás szintjén kialakított terasz kialakítása

D.3. Homlokzat kialakítás

- az ablakok felületi arányának követnie kell a környék jellegzetességeit
- az utca felé eső homlokzatokon tilos a nagy méretű üvegfelületek kialakítása
- a nyílások formája (szélesség-magasság aránya) és a beosztásuk a hagyományos legyen (két nyílóra osztva, aztán aprózva)
- a homlokzati munkálatok alkalmával javasolt az eredeti nyílások visszaalakítása ott, ahol kicserélték ezeket
- tilos (a szokásos méretű ablakoknál) az osztás nélküli nyíló kialakítása
- azoknál az épületeknél, amelyeknek homlokzatán vakolatdíszek vannak (B+), kötelező ezek megőrzése

- az értékes hagyományos nyílászáróknál (A és B* házak), törekedni kell ezek megőrzésére restaurálás révén
- tiltott a műanyag és fém nyílászárók használata

D.4. Burkolati anyagok

- az A és B épületek esetében a külső burkolatként hagyományos anyagokat kell használni (pl. meszes vakolat vagy agyagtapasztás)
- a tetőfedés, úgy az új épülteknél, mint a meglévő házak renoválásánál, barnás-piros színű kerámia cseréppel kell történjen
- javasolt a zsindeley-fedés használata az A és B típusú házak felújításánál

D.5. Tiltott anyaghasználat

- tilos az anyagok nem jellemző használata
- tilos a homlokzatok burkolása kerámiával, kőburkolattal, fémfelületek vagy tükrök alkalmazása
- tilos a homlokzatok festésénél kirívó színek alkalmazása
- tilos a tetőfedésnél a lapos és hullámos kátrány-pala, fém cserép és lemez, hullámpala és átlátszó fehér vagy színes lemezek használata
- tilos bármilyen más színű fedőanyag használata, mint a hagyományos cserép színe

E) MELLÉKÉPÜLETEK, KERÍTÉSEK

E.1. Gazdasági épületek

- a gazdasági épületeket a higiéniai előírások betartásának figyelembevételével kell építeni
- a meglévő gazdasági épületeket hagyományosan csűrnek, vagy bármilyen más funkció számára lehet hasznosítani
- az új gazdasági épületeknek követniük kell a meglévő példákat

E.2. Kapuk, kerítések

- a kapukat fa-, esetleg kő vagy téglafélfákkal, és fa deszkával, léccel kell készíteni - a létező hagyományos kapuk mintájára
- a kerítések fából készülnek, a meglévőkhöz hasonló formában
- a kőből falazott kerítések megőrzésre és felújításra kerülnek
- tilos a kapuk vagy kerítések építése betonból és fémből

E.3. Cégérek, reklámok

- a cégérek és reklámok kizárólag az egység profiljára szorítkozzanak
- tilos a fényes, kivilágított, kirívó reklámok használata

E.4. Egyéb melléképületek

- tilos a garázsok utcafrontra való helyezése

F) MŰSZAKI ELLÁTÁS

F.1. Vívezetés, csatornázás, gázvezetés

- minden bekötést föld alatt kell elvégezni
- tilos szerelő dobozok elhelyezése az utca terében, a villanyoszlopokon, a homlokzatokon és a kerítések külső oldalán

F.2. Villanyhálózat, telefon, internet

- keresni kell a lehetőségét az összes elektromos kábel föld alá helyezésének, és a villanyoszlopok eltüntetésének az egész település területén

- a közvilágítást a faluképbe illeszkedő fekete fém oszlopokra kell szerelni
  - a gólyafészkek számára fém tartókereteket kell elhelyezni
- F.3. Saját kutak, szennyvíztisztítók**
- megengedett a saját kutak vizének használata és a házba való bekötése, a kutak leszerelése vagy a képének elrontása nélkül
  - a szennyvizek eltávolítása a csatornázásra való csatlakozás révén, vagy ülepítő építésével oldható meg, esetleg ökológikus víztisztító módszerek segítségével
  - szigorúan tilos a használt vizek patakokba való bevezetése
- F.4. Szemét, trágya és komposzt**
- a háztartási szemetet egyéni kukákba kell gyűjteni
  - tilos nagyméretű konténerek elhelyezése a településen
  - a bontásokból származó hulladékokat a szemétszállító szolgáltatás segítségével kell eltávolítani
  - szigorúan tilos a szemét kihordása a település környéki területekre és a patakok partjára
  - az állati trágya gyűjtését és tárolását a szomszédok és a közterület zavarása nélkül kell végezni
  - javasolt a konyhai és kerti hulladékok komposztálása és szerves trágyaként való használata
  - tilos a gyaluforgács és fűrészpor természetben való elhelyezése
- F.5. TV antennák, parabolák**
- tilos az utai homlokzatra a TV antennák, parabolák és a klímaberendezések szerelése
  - javasolt ezek padlástérbe való szerelése
- F.6. Napelemek és pannók**
- tilos az A és B típusú házak tetejére napelemek és vízmelegítő modulok szerelése
  - a C és D épületek esetében tilos ezen elemek utca felé való szerelése
  - javasolt ezen elemek ház mellé, a telek szintjére való felszerelése, esetleg hátsó melléképületek tetejére

G) NYILVÁNOS TEREK, NÖVÉNYZET, PATAK

Bármilyen beavatkozás a nyilvános terek elrendezésébe (piacterek, járdák, úttest és parkolók, utcai bútorzatok, növényültetések és kertészeti elrendezések) csakis megfelelő műszaki dokumentáció alapján történhetnek, és ugyanazon engedélyezési feltételeknek megfelelően, mint az épületek.

G.1. Utca és tér rendezések

- tilos az útburkolat szintjének az emelése, a fejlesztési munkálatok alkalmával
- az utak szélén lévő vízlevezető sáncok megőrzésre kerülnek
- a telkekre bevezető kis utcácskák településszerkezeti értékkel bírnak - tilos ezeknek az összevonása a szomszédos telkekkel, illetve a teljes lezárásuk kapuval

G.2. Utcai bútorzat

- az utcai bútorzatok (padok, szemetesek, utcai világítás, stb.) hagyományos módon lesz elképzelve, lehetőleg fából és fekete fémből
- az autóbusz megálló várakozó bódék és tetőfedés nélkül kerülnek kialakításra,

meg lesznek jelölve és ki lesz függesztve a menetrend

G.3. Növényzet, zöldövezet

- tilos a közterületen lévő fák kivágása
- a patakok mentén lévő zöld sávok megőrzésre kerülnek

G.4. Patakok, hidak

- tilos a patakok partjának beton falakkal való szabályozása
- a patakok partja rendszerességgel kitisztításra kerül, a Polgármesteri Hivatal gondviselése által
- a településen lévő hidakat úgy kell tervezni, hogy azok beilleszkedjenek a faluképbe
- a kis fa gyalogos pallókat meg kell őrizni, és újra kell építeni tönkremenetelük esetén

H) ENGEDÉLYEZTETÉS, SZABÁLYZÁS

Javasolt egy olyan szabályzási rendszer felállítása és működtetése, amely a közös értékek elvére épül. Az egész falu érdeke, hogy az értékes településkép és a hagyományos építészeti örökség fennmaradjon. Miközben a helyi *hivatal* a településen zajló építkezések szabályzását tartja szem előtt, a *tulajdonosok* érdeke a hatékony ügyintézés és az épületek modernizálásának lehetősége. Az *építész* feladata olyan megoldások kidolgozása, amelyek esetenként ezen érdekeket összeegyeztetik.

Javasolt egy több lépcsős szabályzás alkalmazása, amely könnyen, gyorsan és eredményesen tudja a felsorolt elveket gyakorlatba ültetni. Ugyanakkor szigorúan kell kezelni az előírásokat, amelyek mindenkire egyenrangúan érvényesek.

A szabályzási rendszer működtetésének logikai lépései: tájékoztatás - támogatás - tanácsadás - jóváhagyás - engedélyezés - ellenőrzés - büntetés - kijavítás.

H.1. Engedély-kötelezettség

a) Építési engedély kiváltására kötelezett munkálatok

- új épületek építése, meglévő épületek bővítése vagy felújítása
- homlokzat és fedőanyag javítási munkálatok
- a homlokzat újrafestése (fehértől eltérő színben)
- külső nyílászárók (ablakok, ajtók) kicserélése
- cégérek és reklámok szerelése
- épületek, kapuk vagy bármilyen melléképület lebontása
- közterületi rendezések, utcai bútorzat elhelyezése
- közművesítési szerelések (villanyoszlopok, felszíni dobozok, stb.)

b) Kivételek az engedélyezettetés alól

- kis méretű építészeti objektumok helyreállítása (kapuk, kutak, kemencék, kerítések), az eredetivel megegyező módon (anyagok, színek, formák, technikák változtatása nélkül)
- a homlokzatok fehér színűre festése, más módosítások nélkül
- 15 m²-nél kisebb melléképületek, kő alappal, fa szerkezettel, festetlen deszkaburkolattal, kisméretű agyagcserép fedéssel
- tetőfedés javítások, a szerkezet és tetőforma módosítása nélkül, kisméretű agyagcserép alkalmazásával
- ajtó és ablak javítási munkálatok, a régi nyílászárók megőrzésével és felújításával, hagyományos színek alkalmazásával

- bekerítési munkálatok, deszkából, lécekből vagy rudakból, hagyományos formában, vízszintesen vagy függőlegesen, felületkezelés nélkül

H.2. Különleges jóváhagyások

- a műemlékek esetében, és a környezetükben történő munkálatokra kötelező a Műemlékvédelmi Hatóság jóváhagyása
- az értékesként sorolt gazdasági egységek esetében, bármilyen beavatkozásra az udvaron és az épületeken, szükséges építészeti dokumentáció összeállítása, és jóváhagyást kell kérni a Polgármesteri Hivataltól
- az értékes épületek és objektumok esetében (a mellékletben felsorolva), mindenféle változtatás (külső és belső munkálatok), bővítés, bontás esetén kötelező terv készítése és engedély kiváltása

H.3. Ellenőrzési és tanácsadási rendszer

- a település összes épületét rendszeresen ellenőrizni kell, és a jóváhagyás, illetve engedély nélküli munkálatokat le kell állítani
- a szabályzásoknak és a terveknek nem megfelelő munkálatokat meg kell változtatni és újra kell csinálni, illetve le kell bontani (ha szükséges)
- a helyi tanács együtt fog működni egy építésszel vagy egy szakmai bizottsággal, amely segítséget nyújt a faluképpel kapcsolatos döntések meghozatalában, és a tervek jóváhagyásában
- a helyi polgármesteri hivatal tanácsadásban kell részesítse a tulajdonosokat, az építkezési szabályokról, és biztosítania kell a tervek előzetes ellenőrzését
- a polgármesteri hivatal az urbanisztikai bizonylatok mellé csatolva nyújtson át tájékoztató és irányadó anyagokat, amelyek segíthetik a tervezőket és megrendelőket megfelelő megoldások létrehozásában

H.4. Támogatások, segítségnyújtás

- el kell fogadni megoldásokat a helyi védelemre javasolt épületek tulajdonosai megsegítésére (pl. adókedvezmények, pénzügyi támogatás)
- szervezni kell bemutatókat (kiállítások és előadások) a népi építészeti értékekről, a helybeliek tájékoztatása és tudatosítása céljából
- szerkeszteni kell információs anyagokat, amelyeket a településen szét kell szórni
- az értékes épületeket meg kell jelölni (pl. homlokzati táblácskával), és szerkeszteni lehet egy térképet ezek elhelyezkedésével
- értékes épületek gazdáit, akik megfelelő módon őrzik meg a házaikat, ki kell tüntetni ünnepek alkalmával
- ajánlott, hogy a Polgármesteri Hivatal lehetőséget teremtsen a lebontásra kerülő értékes objektumok megvételére és egy külön helyen való újraállításunkra.

összeállította **T.Kovács Áron** építész

dátum: 2011-12